

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 6.10.2006
COM (2006) 583 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Viešojo ir privataus finansavimo skatinimas siekiant sudaryti galimybes visuotinai naudotis mažesnę poveikį klimatui darančiomis, nebrangiomis ir saugiomis energetikos paslaugomis: Pasaulinis energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančios energijos fondas

{SEC(2006) 1224}
{SEC(2006) 1225}

1. DARNUS VYSTYMASIS – VISUOTINIS APLINKOSAUGOS UŽDAVINYS ENERGETIKOS SEKTORIUI

Nuo 10-ojo dešimtmečio pradžios daug kur pasaulyje vyksta precedento neturintis ekonominis augimas. Nuo 1994 m. naftos suvartojimas pasaulyje išaugo 20 %, o Tarptautinė energetikos agentūra (TEA) prognozuoja, kad kasmet jis didės 1,6 %¹. TEA teigimu, numatoma, kad iki 2030 m. energijos poreikis pasaulyje išaugs daugiau kaip 60 %. Norint šį poreikį patenkinti per artimiausius 25 metus energetikos sektoriaus investicijoms reikės apytikriai 16 trilijonų USD. Jeigu būtų investuojama laikantis dabartinio įprasto investavimo scenarijaus, tai ne tik kiltų didelių finansavimo problemų, bet ir nebūtų užtikrinta tvari ateitis, visų pirma dėl:

- **Šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų:** Dėl to energetikos sektoriaus CO₂ emisijos iki 2030 m. padidėtų 62 %, palyginti su 2002 m., nors ES valstybių vadovai 2005 m. Vadovų Tarybos pavasario susitikime pareikalavo šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas pasaulyje sumažinti bent 15 %, o galbūt netgi 50 % iki 2050 m., palyginti su 1990 m. 2005 m. G8 valstybių vadovai taip pat nusprendė imtis ryžtingų veiksmų ir susitarė dėl Gleneagles veiksmų plano, skirto klimato kaitai, švariai energijai ir darniam vystymuisi. Perėjimas prie švarios energijos turi būti finansuojamas pasitelkiant dideles privataus ir viešojo sektoriaus investavimo sistemų bendras pastangas, įtraukiant Pasaulio banką ir kitas daugiašales finansų institucijas.
- **Oro kokybės:** Dėl sparčios urbanizacijos greitai besivystančiose šalyse daugelyje miestų labai padidėjo oro tarša, kuri turi neigiamos įtakos žmonių sveikatai. Pavyzdžiui, Pasaulio bankas teigia, kad tikėtina, jog Kinija neteks 590 000 žmonių, mirusių ankstyva mirtimi, kurios priežastis – miestų oro tarša, atsirandanti dėl transporto ir energetikos sektorių veiklos. Norint iš pagrindų pakeisti tokias tendencijas reikia rekonstruoti neefektyviai veikiančias jėgaines bei pastatus ir aktyviau taikyti technologijas, leidžiančias beveik visiškai sumažinti emisijas.
- **Skurdo ir subalansuoto gamtinių išteklių valdymo:** 2030 m. besivystančiose šalyse beveik 1,4 milijardo žmonių vis tiek negalės naudotis šiuolaikiniais energijos šaltiniais, o 2,4 milijardo žmonių, ne tvariu būdu naudojančių tradicinę biomasę valgiui gaminti ir patalpoms šildyti, skaičius nesumažės. TEA duomenimis, norint pasiekti 100 % elektrifikacijos lygį, papildomoms investicijoms reikia 655 milijardų USD. Tai didžiulis uždavinys tiems regionams, kurie jau dabar susiduria su lėšų trūkumu.
- **Energijos saugumo:** Daugiau kaip 60 % energijos suvartojimo padidėjimo nulems naftos ir dujų suvartojimo padidėjimas. Todėl dar padidės visų svarbiausių importuojančių regionų priklausomybė nuo importo. Pavyzdžiui, ES priklausomybė nuo naftos ir dujų importo 2030 m. padidėtų nuo 93 % ir 81 %, palyginti atitinkamai su 79 % ir 49 % 2004 m. Dėl šios priežasties Komisija neseniai pasiūlė, kad būtų siekiama minimalaus visos ES suvartojamos energijos rūšių, gaunamų iš saugių bei mažai anglies naudojančių šaltinių, lygio. Šiuo metu

¹ TEA, 2004 m. Pasaulio energetikos prognozė.

iš esmės savo poreikius patenkinanti Kinija 2030 m. turės importuoti 27 % dujų poreikio. Naftos ir dujų tiekimas iš Vidurio Rytų ir Šiaurės Afrikos regiono padidės iki 44 %.

Aišku, kad poreikis užtikrinti darnų vystymąsi, t. y. ir laimėti kovą su klimato kaita, panaikinti energijos trūkumą ir užtikrinti saugų visuotinį energijos tiekimą, reikalauja didelių pokyčių teikiant energetikos paslaugas ir naudojant energijos šaltinius.

2002 m. Pasaulio vadovų susitikime dėl darnaus vystymosi (angl. WSSD) valstybių vadovai nutarė neatidėliodami gerokai padidinti atsinaujinančios energijos dalį pasauliniame energijos suvartojime. Pasaulio vadovų susitikime dėl darnaus vystymosi ES sukūrė Johanesburgo atsinaujinančios energijos koaliciją (JAEK)² bei ES energijos iniciatyvą (ESEI), siekdama užtikrinti, kad Johanesburgo įgyvendinimo plane numatyti įsipareigojimai neliktų tik skambiais žodžiais.

Investicijos į atsinaujinančią energiją ir investicijos į energijos vartojimo efektyvumą yra tipiškos viešosios gėrybės, atnešančios daug naudos vietos ir pasauliniu lygmeniu (pvz., nulinės arba nedidelės dujų ir teršalų emisijos). Investicijos padeda gerinti energijos saugumą, nes naudojama vietos energija kaip antai, vėjo, saulės, geoterminė šilumos energija ar biomasė. Dėl aktyvesnio efektyvios ir atsinaujinančios energijos technologijų taikymo sumažės iškastinio kuro naudojimo poveikis aplinkai bei sveikatai ir kartu sušvelnės įtempti energetikos rinkų santykiai. Investicijos taip pat skatins vietos gyventojų užimtumą ir pajamų didėjimą, pvz., teikiant energiją produktyviam vartojimui visų pirma atokiose vietovėse, kuriose skirstomuosius tinklus plėtoti ekonominiu požiūriu nėra naudinga.

Nuosekliai atsižvelgiant į „viešųjų gėrybių“ naudą, atsinaujinančios energijos ir energijos vartojimo efektyvumo projektai dažnai tampa ekonominiu požiūriu patrauklūs visų pirma besivystančiose šalyse, kuriose energijos gamyba paprastai nėra labai efektyvi ir labiau tarši nei išsivysčiusiose šalyse, kuriose taikomi pažangūs aplinkos teisės aktai. Pagal TEA alternatyvios energijos naudojimo scenarijų aktyviau didinant energijos vartojimo efektyvumą ir naudojant atsinaujinančią energiją pasaulinis energijos poreikio augimas galėtų sumažėti nuo 60% iki 50%, o pasaulio emisijų – nuo 62 % iki 46 %. Dėl mažesnio poreikio ateityje naftos kainos galėtų sumažėti iki 15 %. Nors tai vis tiek neišspręstų pirmiau nurodytų problemų, tačiau tai būtų svarbus žingsnis teisinga kryptimi. Komisija apskaičiavo, kad ilgainiui dėl energijos vartojimo efektyvumo gerinimo ir atsinaujinančios energijos galima pasiekti iki 2/3 emisijų sumažinimo mažesnėmis sąnaudomis (SEC(2005)180).

Pasitelkiant platų viešųjų gėrybių spektrą yra tobulinamos politikos sistemos, o atsinaujinanti energija bei energijos vartojimo efektyvumas dabar yra sudėtinė energetikos ir vystymosi investicijų pagrindinės darbotvarkės dalis. Šiandien galima tvariu būdu pateikti nebrangią elektros energiją bei ne elektros energiją vietos verslo įmonėms ir transportui visų pirma tose vietose, kuriose prisijungimas prie skirstomųjų tinklų ekonominiu požiūriu nėra pagrįstas. Su tinklais nesujungtos sistemos ir mažieji tinklai gali užtikrinti tinkamą ir ekonomišką energijos tiekimą

²

Nuo 2002 m. JAEK narių skaičius padidėjo nuo 66 iki 90 vyriausybių, kurios, remdamosi bendradarbiavimu, grindžiamu uždaviniais ir terminais, padedančiais daryti investicijas, įsipareigoja gerokai padidinti atsinaujinančios energijos dalį. ES pirmininkauja koalicijai kartu su Maroku ir taip pat teikia sekretoriato paslaugas.

atokiose vietovėse. Gali būti pasiūlytas platus techninių sprendimų spektras siekiant patenkinti įmonių ir namų ūkių poreikius. Tai visų pirma aktualu besivystančioms šalims.

Nepaisant šių teigiamų pokyčių, jei dabartinės tendencijos išliks, TEA numato, kad atsinaujinančios energijos dalis 2030 m. išliks daugiau ar mažiau vienoda. Todėl daugiau nei 16 trilijonų USD, kuriuos reikės investuoti iki 2030 m. suteikia unikalią galimybę sukurti tausios pasaulio energetikos sektorių. Tokia galimybė būtina pasinaudoti. Be abejo, didžioji būsimų investicijų į pasaulio energetikos sektorių dalis turės būti gaunama iš privačių šaltinių. Viešosios politikos uždavinys – sukurti reikiamas iniciatyvas ir užtikrinti, kad iš privačių investicijų būtų finansuojamos galimybės naudotis nekenkiančiomis aplinkai, nebrangiomis ir saugiomis energetikos paslaugomis.

Šiame komunikate nagrinėjama, kokios esamos kliūtys trukdo privačiam sektoriui, visų pirma besivystančiose šalyse, dalyvauti taikant atsinaujinančios energijos ir efektyvaus energijos vartojimo technologijas. Komunikate siūloma sukurti konkrečią ir naują **viešojo ir privataus sektoriaus partnerystę**, pavadintą **Pasauliniu energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančios energijos fondu**, siekiant pritraukti privačias investicijas, kurios naudingos besivystančioms ir pereinamojo laikotarpio šalims.

2. KLIŪTYS, TRUKDANČIOS SUTEKLTĮ PAKANKAMAI PRIVATAUS SEKTORIAUS LĖŠŲ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO IR ATSINAUJINANČIOS ENERGIJOS INVESTICIJOMS

TEA pradiniam scenarijuje numato, kad iki 2010 m. reikia 241 milijardo USD investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą³. Vien tik susijusiam rizikos kapitalo poreikiui besivystančiose ir pereinamojo laikotarpio šalyse patenkinti reikia daugiau kaip 10 milijardų USD (9 milijardų EUR). Apytikriai numatoma, kad 70 % ir 40 % investicijų į elektros gamybą atitinkamai Pietų Amerikoje ir Azijoje bus padaryta atsinaujinančios energijos sektoriuje⁴. Patobulinus politikos sistemą privatūs investuotojai rodo vis didesnę susidomėjimą.

Yra kai kurių teigiamų pokyčių kalbant apie atsinaujinančios energijos ir efektyvaus energijos vartojimo projektų finansavimą. Europos investicijų bankas (EIB) ir kiti tarptautiniai investuotojai pripažino, kad atsinaujinančios energijos projektų pelningumas auga ir neseniai nustatė ambicingus atsinaujinančios energijos ir efektyvaus energijos vartojimo projektų portfelio tikslus. Pavyzdžiui, EIB nustatė sau tikslą 50 % metinio skolinimo portfelio, skirto ES energetikai, investuoti į atsinaujinančios energijos projektus. 2005 m. balandžio mėn. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (angl. OECD) eksporto kreditų ir kredito garantijų darbo grupė pailgino trumpiausią leidžiamą atsinaujinančios energijos investicijų grąžinimo laikotarpį iki 15 metų vietoj 10 ar 12 metų. Be to, įsigaliojus Kioto protokolui ir nustačius anglies kainą už aplinkos neteršiančius ar mažai anglies naudojančius projektus dabar yra atlyginama. Besivystančiose šalyse tokie projektai gali gauti emisijų mažinimo kreditų pagal protokolą dėl švarios plėtros mechanizmo.

³ TEA, 2003 m. Pasaulio energetikos prognozė.

⁴ *Impax Capital Corp. Ltd 2004. Ilgalaikio kapitalo iniciatyvos galimybių studija.*

Per artimiausius metus lėšos, gautos už anglis, gali būti panaudotos tiems projektams papildomai finansuoti.

Tačiau, nepaisant teikiančių vilčių ir naujų galimybių bei didelių technologijų laimėjimų, atsinaujinančios energijos projektai ir įmonės ir toliau susiduria su nemažais sunkumais siekdamos užtikrinti pakankamą investicijų finansavimą. Tai sudėtinga problema, iš esmės sutelkta į rizikos kapitalą, kuris yra svarbus užstatas skolintojams. Kai kurios svarbios priežastys, dėl kurių kyla finansinių sunkumų, yra šios:

- pradinės kapitalo sąnaudos taikant atsinaujinančios energijos technologijas yra 3–7 kartus didesnės nei būtinos įprastai energijos gamybai iš iškastinio kuro. Nors šios sąnaudos yra kompensuojamos daug mažesnėmis ir ne tokiomis nepastoviomis eksploatavimo išlaidomis, palyginti su iškastinį kurą naudojančiomis technologijomis, privataus sektoriaus investuotojai vis dar mano, kad ilgesnis grąžinimo laikotarpis yra pernelyg rizikingas ir todėl nepatrauklus.
- Už OECD regiono ribų privataus kapitalo investuotojai nori gauti papildomų garantijų. Netgi pagrįsta investicijų grąža (nuo 6% iki 14%) yra nepakankama, kad atitiktų įvairią riziką, kylančią daugelyje besivystančių šalių.
- Atsinaujinančios energijos technologijos labai tinka mažiems ir vidutiniams investiciniams projektams. Tačiau susidaro daug didesnės sandorių išlaidos, palyginti su didelėmis iškastinio kuro elektrinėmis, todėl tai mažiau patrauklu įprastiniams rizikos kapitalo teikėjams. Jei tarptautinės finansų institucijos ar privatus sektorius gali pasiūlyti rizikos kapitalą, kapitalas siūlomas didelėms investicijoms nustatant sąlygas, kurios netinka mažoms įmonėms ar projektams, kurių bendra vertė mažesnė kaip 5–10 mln. EUR.

Kai konkuruojama siekiant gauti nedidelių privataus kapitalo lėšų, minėti faktai tampa aiškia kliūtimi ir dėl tos priežasties šiam sektoriui iš esmės trūksta finansavimo. Pasaulio bankas neseniai priėjo prie panašios išvados: „netgi pagerėjus reglamentavimo aplinkai ir taikant politikos rizikos mažinimo priemones, padidėjusių išlaidų finansavimo ir technologijų rizikos mažinimo problema išliks nemaža“⁵. Tačiau didelis atsinaujinančios energijos ir efektyvaus energijos vartojimo projektų potencialas sukurti daugybę aplinkos ir socialinių bei ekonominių viešųjų gėrybių vietos ir pasaulio mastu užsitarnauja visuomenės palaikymą siekiant, kad ši finansavimo trūkumo problema būtų išspręsta ir tarptautiniams bei šalies privatiems investuotojams būtų teikiamos viešojo sektoriaus paskatos. Vyriausybėms reikės dirbti kartu su privačiu sektoriumi norint įveikti dideles finansines kliūtis.

3. NAUJA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIAUS PARTNERYSTĖ: PASAULINIS ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO IR ATSINAUJINANČIOS ENERGIJOS FONDAS

Dėl šių priežasčių Komisija siūlo sukurti konkrečią ir naują **viešojo ir privataus sektoriaus partnerystę**, pavadintą **Pasauliniu energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančios energijos fondu** (angl. **GEEREF**), siekiant pritraukti privačias investicijas, kurios visų pirma naudingos besivystančioms ir pereinamojo laikotarpio

⁵

Pasaulio bankas 2006. Švari energija ir vystymasis: investavimo sistemos link.

šalims vykdant tarptautines programas, skirtas darniam vystymuisi skatinti. Siūloma partnerystė prisidės prie nuolatinių pastangų tobulinti politikos sistemą ir paspartins darnų vystymąsi, nes bus sparčiau taikomos efektyvios ir atsinaujinančios energijos technologijos.

Pasiūlymas grindžiamas ilgalaikio kapitalo iniciatyva, kurią Komisija pradėjo įgyvendinti 2004 m. dalyvaudama JAEK. Šios iniciatyvos taikymo sritį padėjo nustatyti diskusijos WSSD ir 2003 m. įvykusi aukšto lygio JAEK konferencija Briuselyje. Pasiūlyme remiamasi 2004 m. galimybių studija, kurioje įvertinami įvairūs naujos paskirties viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės kūrimo variantai. Galimybių studijoje buvo atsižvelgta į įvairių suinteresuotųjų šalių, *inter alia*, į EIB grupės, Pasaulio banko tarptautinės finansų korporacijos (angl. IFC), Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko (ERPB), KfW (*Kreditanstalt für Wiederaufbau*), Jungtinių Tautų aplinkos apsaugos programos (angl. UNEP), Jungtinių tautų vystymo programos (angl. UNDP) ir ES energetikos iniciatyvos bei įvairių kitų institucijų, pastabas ir pasiūlymus.

Be to, pasiūlyme vadovaujamasi neseniai paskelbta Žaliaja knyga „Europos Sąjungos tausios, konkurencingos ir saugios energetikos strategija“⁶, kurioje Komisija pateikia savo integruotą požiūrį, būtiną spręsti darnaus vystymosi problemas energetikos sektoriuje, visų pirma susijusias su klimato kaita, įskaitant aktyvesnį efektyvaus energijos vartojimo ir atsinaujinančios energijos technologijų taikymą ir jų viešinimą. Vėliau, 2006 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba ragino užtikrinti deramą Bendrijos priemonių paramą tokiems tausios energijos problemų projektams. Dalyvaudama diskusijose su trečiosiomis šalimis ir siekdama užtikrinti darnų vystymąsi, ES taip pat turi imtis aktyvesnio vaidmens ir skatinti atsinaujinančios energijos, emisijas mažinančių technologijų naudojimą bei energijos vartojimo efektyvumą, kad būtų prisidedama prie kovos su klimato kaita ir tinkamiau taikomi Kioto protokole numatyti mechanizmai. Be to, šiame pasiūlyme vadovaujamasi neseniai Tarybos (Vystymasis) priimtais energetikos klausimų įtraukimo į bendradarbiavimo vystymosi labui principais⁷, atnaujinta ES darnaus vystymosi strategija⁸ ir bendru Komisijos ir Vyriausiojo įgaliojimo BUSP dokumentu „Išorės politikos tikslas – tarnauti Europos energetikos interesams“⁹. Visuose šiuose dokumentuose dar kartą pabrėžiama švarios energijos skatinimo svarba siekiant spręsti klimato kaitos, skurdo ir darnaus vystymosi klausimus.

Dėl riboto viešojo sektoriaus finansavimo prioritetu tampa poreikis sukurti naują priemonę, skirtą maksimaliai išnaudoti valstybinius fondus. Komisija naujausiame komunikate, kuriame nustatoma būsimos teminės programos, skirtos aplinkai ir gamtinių išteklių, įskaitant energetikos, valdymui, taikymo sritis ir prioritetai, aiškiai nurodė, kad skubiai reikia sukurti „naujus ir lanksčius finansavimo mechanizmus“¹⁰. Tai taip pat yra svarbiausia 2006 m. birželio mėn. priimto tarpinstitucinio susitarimo mintis. Susitarime teigiama, jog „institucijos susitaria, kad bendro finansavimo mechanizmai yra būtini norint sustiprinti ES biudžeto įtaką ir skatinti didesnę

⁶ 2006 m. kovo 8 d. KOM(2006) 105.

⁷ 2006 m. balandžio 11 d. Tarybos dokumentas Nr. 8358/06.

⁸ 2006 m. birželio 9 d. Tarybos dokumentas Nr. 10117/06.

⁹ Šis dokumentas buvo pateiktas 2006 m. birželio 15–16 d. posėdžiavusiai Europos Vadovų Tarybai.

¹⁰ KOM (2006) 20, 2006 1 25 ir KOM (2005) 324, 2005 8 3.

finansavimą. Sutariama skatinti kurti tinkamas daugiametės finansines priemones, kurios paspartintų valstybės ir privačias investicijas¹¹.

Atrodo, kad pats tinkamiausias kelias yra didinti privataus sektoriaus galimybes pasinaudoti rizikos kapitalu per valstybės suteikiamą ilgalaikį kapitalą, nes taip siūlomi įvairūs rizikos pasidalinimo būdai. Viešasis sektorius galėtų:

- kiekvienu konkrečiu atveju neprieštarauti, kad bus gaunamos mažesnės įplaukos, kurios priklausos, pavyzdžiui, nuo faktinės rizikos ir taip padidinti privataus sektoriaus pajamas iki komercinio lygio;
- taikyti ilgesnį investicijų ar grąžinimo laikotarpį (pasitelkiant principą „kas buvo pirmas, bus paskutinis“) siekiant suderinti pradines investicijas su mažomis veiklos ir eksploatacijos išlaidomis;
- nustatyti didesnes sandorio išlaidas, kad tuo galėtų pasinaudoti mažos ir vidutinės įmonės, ir tenkinti įvairių verslo paramos paslaugų, pradinio ir vystymosi kapitalo poreikius.

4. PRAKTINIS NAUJOS VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIAUS PARTNERYSTĖS ĮGYVENDINIMAS

Tikslas – sutelkti valstybės ir privačias lėšas, kurios gali padėti spręsti lėšų trūkumo problemą, kylančią ekonominiams atsinaujinančios energijos ir energijos vartojimo efektyvumo projektams ir įmonėms visų pirma nukreipiant dėmesį į rizikos kapitalo trūkumą. Tai būtų galima padaryti didinant sėkmingų bandomųjų projektų skaičių. Tarptautinės finansų institucijos kaip antai, EIB, ERPB ir Pasaulio bankas, privatūs investuotojai ir kiti finansiniai tarpininkai jau pradėjo bendradarbiauti su Komisija norėdami įsteigti GEEREF. EIB ir ERPB nurodė pradines bendro finansavimo galimybes (EIB – visų pirma nori nukreipti lėšas Afrikai, Karibų jūros ir Ramiojo vandenyno regionams, o ERPB – regioniniam fondui, skirtam Europos Sąjungai nepriklausančioms Rytų Europos rinkoms).

Koks tai turėtų būti fondas?

GEEREF bus sukurtas kaip pasaulinė viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė. Jos forma – institucija, įkurta vadovaujantis private teise; jos paskirtis – veikti valstybės sektoriuje¹². Tai bus daroma glaudžiai bendradarbiaujant su tarptautinėmis finansų institucijomis, pvz., EIB ir ERPB. Partnerystė komerciniams ir nekomerciniams investuotojams, turintiems visuotinius investavimo įgaliojimus, siūlys naujas rizikos pasidalijimo ir bendro finansavimo galimybes. Ji leis įtraukti profesionalius fondų valdytojus, kuriems nebus teikimas išorės finansavimas ir kurie galės veikti vadovaudamiesi specialiais įgaliojimais, kuriuos nustatys paramos teikėjai ir investuotojai. Bus nustatytos aukštos kokybės monitoringo, ataskaitų teikimo ir kontrolės priemonės.

¹¹ OL C 139, 2006 6 14, p.1–17, 49 pastraipa.

¹² Atitinka susijusias Finansinio reglamento 54 straipsnio 2 dalies nuostatas.

Užuoat teikęs finansavimą tiesiogiai tikslinėms grupėms, GEEREF aktyviai dalyvaus steigiant ir finansuojant regioninius fondus arba didinant panašių jau taikomų iniciatyvų skaičių. Taip bus atsižvelgiama į įvairių regioninių rinkų ypatumus ir įtraukiamos tarptautinės finansų institucijos, vietos ekspertai ir kartu pritaikomos mokslinės žinios ir didinama privataus sektoriaus finansavimo įtaka. Ar regioninis fondas galės dalyvauti priklausys nuo jo investicijų strategijos derėjimo su GEEREF investicijų strategija, jo patikimo valdymo ir investicijų panaudojimo pajėgumų bei galimybės suteikti minimalią komercinio bendro finansavimo dalį.

Ką Fondas rems?

GEEREF rems atsinaujinančios energijos ir efektyvaus energijos vartojimo projektų rengėjus ir VMI. Didžiausias dėmesys bus skiriamas mažesnės nei 10 mln. EUR vertės projektams, kurie paprastai nedomina komercinių investuotojų ir tarptautinių finansų institucijų. Be infrastruktūros projektų, bus investuojama į gamybos ir surinkimo verslą, vartotojus, MVI ir mažus finansinius tarpininkus.

Kurie regionai bus įtraukti?

GEEREF rems regioninius fondus, skirtus Afrikai į pietus nuo Sacharos, Karibų jūros ir Ramiojo vandenyno salų valstybėms (AKR regionui), kaimyninėms Europos valstybėms (įskaitant Šiaurės Afriką ir ES nepriklausiančias Rytų Europos valstybes, taip pat Rusiją), Lotynų Amerikai ir Azijai (įskaitant Centrinę Aziją ir Vidurinius Rytus)¹³. Teisinis pagrindas bus nauja Bendradarbiavimo vystymosi labai priemonė, o GEEREF bus įtrauktas į tos priemonės teminę programą, skirtą aplinkai ir tvariam gamtinių išteklių, įskaitant energetikos, valdymui (angl. ENRTP)¹⁴. Finansavimas priklausys nuo rinkos poreikių, o pirmenybė bus teikiama investicijoms tose šalyse ar regionuose, kuriuose įgyvendinamos atsinaujinančios energijos ir efektyvaus energijos vartojimo politikos kryptys, prisidedančios prie privataus sektoriaus įtraukimo. Ypatingas dėmesys bus skiriamas AKR šalių poreikiams patenkinti.

Kokia parama bus skiriama?

Didžioji Fondo dalis bus skirta suteikti rizikos kapitalą įvairiems atsinaujinančios energijos ir energijos efektyvumo investiciniams projektams. Kapitalas bus suteikiamas vadovaujantis nesunkiai įgyvendinamais ilgalaikio kapitalo reikalavimais, o ilgalaikiškumas atspindės naudą, kurią siūlo regioniniai fondai ir jų remiami projektai vietos ir pasaulio lygmeniu. Vykdydamas vidutinės ir didelės rizikos operacijas, GEEREF prisidės nuo 25 iki 50 %, o mažos rizikos operacijas – 15 %. Be to, į fondą bus įtrauktos techninei paramai skirtos lėšos. Jos sudarys iki 10–20 % visų Fondo lėšų priklausomai nuo faktinių poreikių pajėgumams stiprinti, kurie greičiausiai bus didesni mažiau išsivysčiusiose šalyse. Pasinaudojant šia priemone bus galima įtraukti vietos ir tarptautinius technikos ekspertus norint pagerinti projektų pasiūlymus ir verslo planus bei rengiamus projektus. Rizikos kapitalo suteikimas ir techninė parama padės Fondui tapti „vieno langelio“ principu veikiančia institucija; tai sumažins sandorio išlaidas ir pagerins bendrą Fondo veiklą.

¹³ Valstybėms, kurioms taikoma stojimo paramos priemonė, papildomą finansavimą reikėtų užtikrinti pasinaudojant kitomis priemonėmis.

¹⁴ 2006 m. liepos 20 d. Tarybos dokumentas 134/06 (DEVGEN).

Kokios technologijos bus remiamos?

Bus investuojama į įvairiausių projektų tipus ir į energijos efektyvumo bei atsinaujinančios energijos technologijas. Atsižvelgiant į tai, kad dėmesio centre bus besivystančios ir pereinamojo laikotarpio šalys, bus pabrėžiama nekenkiančių aplinkai technologijų, pasižyminčių patvirtintais laimėjimais, taikymo svarba ir atsižvelgiama į mokslo tyrimais grindžiamas žinias, gautas įgyvendinant tokias programas, kaip Bendrijos pagrindų programos. Patirtis ir prognozės rodo, kad nedidelės vandens jėgainės ir biomasės projektai sudaro didžiąją dalį investavimo galimybių, o pakrančių vėjo jėgainės taip pat gali būti labai naudingos. Fotoelektros energija išlieka brangi šalis, kuriose labai mažos pajamos. Tikėtina, kad investicijų portfelyje dominuos atsinaujinančios energijos projektai. Energijos efektyvumo projektai bus rengiami visų pirma tose srityse, kuriose reikės įveikti panašias finansavimo kliūtis. Kogeneracinės jėgainės (t. y. naudojančios anglį ir cukranendrių išspaudas), energijos paslaugų įmonės ir kitos mažos ir vidutinės švarios ir efektyvios energijos įmonės taip pat galės gauti finansavimą.

Koks numatomas Fondo dydis?

Nustatytas GEEREF minimalus finansavimo tikslas – 100 mln. EUR. Šis tikslas yra būtinas norint, kad poveikis pasauliniu mastu būtų prasmingas ir finansavimo pakaktų valstybės ir privataus sektoriaus partnerystei, kuri laikui bėgant taptų savarankiška, sukurti.

Darant prielaidą, kad pirmasis 100 mln. EUR vertės finansinis tikslas bus pasiektas, projektams ir MVĮ gali būti pritrauktas papildomas kapitalas (nuo 300 milijonų iki 1 milijardo EUR) pasinaudojant regioninių fondų struktūra. Atsižvelgiant į pradinių valstybės lėšų pakartotino panaudojimo ir reinvestavimo galimybes, per artimiausius metus šis skaičius galėtų padidėti. Svertinis Fondo poveikis galėtų siekti koeficientą 10. Tai daug didesnis skaičius, palyginti su įprastomis dotacijomis grindžiamomis sistemomis, kuriomis reikalaujama 50–70 % bendro finansavimo¹⁵. Numatoma, kad iki 50 mln. EUR bendro finansavimo lėšų galima gauti iš EIB valdomo 9-ojo Europos vystymo fondo Investavimo priemonės, skirtos veiklai AKR valstybėse plėtoti. Ši nauja priemonė galėtų būti teigiamas sektinas pavyzdys kitiems valstybės ir privatiems investuotojams.

Tokia tikėtina nauda?

Visiškai suformavus GEEREF, jis galėtų sukurti beveik 1 gigavatą nekenkiančių aplinkai energijos pajėgumų besivystančių šalių rinkose. Tai galėtų suteikti 1–3 mln. žmonių tausios energijos paslaugas, kurias pakeistų 1–2 mln. tonų CO₂ ekvivalentų per metus. GEEREF taip pat išplėstų priemonių spektrą, kuriomis siekiama veiksmingai remti nekenkiančių aplinkai technologijų kūrimą ir perkėlimą iš išsivysčiusių valstybių į besivystančias. Fondas sustiprins Bendrijos gebėjimus įgyvendinti pirmiau nurodytas strategijas ir temines programas ir padės sukurti Europos technologijų platformos, bendrų technologijos iniciatyvų ir klimato kaitos ir energijos partnerysčių pvz., su Rusija, Kinija ir Indija, sąveiką. Švarios energijos

¹⁵

Išsamūs skaičiavimai pateikiami poveikio vertinimo ataskaitos, pridamos prie šio komunikato (SEC(2006) 1224), 6 skyriuje.

gamybos skatinimas bus labai naudingas, nes pagerės patalpų ir aplinkos oro kokybė ir bus skatinama steigti vietos įmones, didinti užimtumą ir pajamas.

5. IŠVADOS IR TOLESNI VEIKSMAI

Siūlomas Pasaulinis energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančios energijos fondas, kaip nurodyta šiame komunikate, yra nauja viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė, papildanti turimas Bendrijos finansines priemones. Jis yra konkrečiai skirtas didinti Bendrijos gebėjimus, kuriais siekiama paremti šalių partnerių darnaus vystymosi ir skurdo šalinimo programų įgyvendinimą, ir paspartinti nekenkiančių aplinkai technologijų perkėlimą, kūrimą ir taikymą. Fondas prisidės prie veiksmingo paramos teikėjų ir komercinių investuotojų, įskaitant tarptautines finansų institucijas, bendradarbiavimo, ir galiausiai padidins pasaulinės rinkos galimybes pasinaudoti tausiomis, saugiomis ir prieinamomis energijos technologijomis bei jų teikiamomis paslaugomis. Juo labai gerai patenkinamas neatidėliotinas naujų viešojo ir privataus sektoriaus finansavimo priemonių poreikis, su kuriuo susiduria Europos institucijos.

Europos Komisija sveikina pradinį EIB ir ERPB susidomėjimą bendrai finansuoti šią iniciatyvą. Komisija ragina Tarybą ir Europos Parlamentą politiškai remti šią naują iniciatyvą tam, kad valstybės ir privatūs suinteresuotieji asmenys galėtų įtvirtinti savo susidomėjimą.

Atsižvelgdama į susijusią riziką, Europos Komisija pripažįsta, kad būtinai reikia nemažo įnašo iš Bendrijos biudžeto norint, kad iniciatyva gautų pirminį impulsą ir būtų galima pradėti nemažos apimties bendro finansavimo veiklą. Europos Komisija siūlo 2007–2010 m. į GEEREF įnešti iki 80 mln. EUR pasinaudojant temine programa, skirta aplinkai ir tvariam gamtinių išteklių, įskaitant energetikos, valdymui. Siūloma pirmąjį 15 mln. EUR įnašą padaryti 2007 m. GEEREF bus struktūrizuotas siekiant užtikrinti, kad įnašai būtų įtraukti į metinę Pagalbos vystymuisi komiteto (DAC) bendradarbiavimo ataskaitą. Šiai iniciatyvai būtini žmogiškieji ištekliai bus panaudoti iš esamų išteklių prireikus atliekant žmogiškųjų išteklių vidaus persikirstymą.

Komisija taip pat ragina valstybes nares, EEE valstybes ir kitas finansų institucijas bei įmones prisijungti prie šios naujos visuotinės iniciatyvos.

Atsižvelgdamos į tai, kad tai naujas metodas, Europos Komisijos tarnybos toliau rengs išsamias įgyvendinimo priemones kartu su fondo valdymo komanda, EIB ir ERPB bei kitais subjektais, pareiškusiais oficialų susidomėjimą šią iniciatyvą bendrai finansuoti. Valstybėms narėms ir Europos Parlamentui bus teikiama išsami informacija apie šios iniciatyvos įgyvendinimą.